

Vittraskolorna AB

Rektorn vid Vittra på Södermalm

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn av Vittra på Södermalm
i Stockholms kommun

Tillsyn i Vittra på Södermalm

Skolinspektionen genomför tillsyn i Stockholms kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Vittra på Södermalm besöktes av Skolinspektionen den 8 december och 9 december 2014.

Fakta om skolenheten

Vittra Södermalm är en fristående grundskola med fritidshem som omfattar förskoleklass och årskurserna 1 till 9 och ligger i stadsdelen Katarina-Sofia i Stockholms kommun. Huvudman för skolan är Vittraskolorna AB med organisationsnummer 556458-6716.

Skolan har vid tillfället för tillsynen 316 elever som tillsammans med pedagogerna är organiserade i tre åldersblandade arbetslag F-3 (miniorerna), 4-6 (juniorerna) och 7-9 (seniorerna). Eleverna i respektive arbetslag är organiserade i ansvarsgrupper med varsin ansvarspedagog. Ansvarsgrupperna är också åldersintegrerade. Skolenheten med tillhörande fritidshem leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven i matematik läsåret 2013/2014 visar att andelen elever som nådde kravnivån i de sju delproven varierade mellan 86 och 93 procent. Lägst resultat uppnåddes i delprovet "Huvudräkning, förståelse för räknesätt" där resultatet var lägre än motsvarande i riket (91). Vidare visar samma statistik att andelen elever som nådde kravnivån i de åtta delproven i de nationella ämnesproven i svenska varierade mellan 84 och 96 procent. Lägst resultat uppnåddes i delprovet "Skriva, berättande text" där resultaten var lägre än motsvarande i riket (90). I nio av femton delprov är andelen som nått kravnivån lägre än motsvarande resultat i riket. I ämnet svenska som andraspråk är det för få elever som deltagit för att nationell statistik ska kunna redovisas.

Enligt skolans egen redogörelse, för läsåret 2013/2014, når alla elever kunskapskraven i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen.

Årskurs 6

Skolverkets statistik för 2013/2014 visar att andelen elever som nått lägst betyget E var nästintill 100 procent i samtliga ämnen utom idrott och hälsa, vilket är i nivå med riket. I ämnet idrott och hälsa nådde 84 procent av eleverna lägst betyget E vilket är lägre än i riket där motsvarande resultat var 95 procent. Den genomsnittliga betygspoängen för varje ämne var högst i ämnena hem- och konsumentkunskap, matematik och samhällsorienterande ämnen (15) vilket är högre än motsvarande resultat för riket. Den genomsnittliga betygspoängen var som lägst i ämnena idrott och hälsa (11) och svenska (12) vilket är lägre än motsvarande resultat för riket (14). Pojkarnas genomsnittliga betygspoäng i de samhällsorienterande ämnena var 12 poäng och flickornas genomsnittliga betygspoäng var 17.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2013/2014 var andelen elever i årskurs 9 som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen 66 procent (riket 77 procent). De senaste tre åren har resultaten minskat succesivt från 91 procent läsåret 2011/2012. Andelen som inte uppnått kunskapskraven i minst två ämnen var 22 procent (riket 16 procent).

Av samma statistik framgår att det genomsnittliga meritvärdet var 209 poäng, vilket är lägre än genomsnittet i riket (215). De senaste fem åren har meritvärdet i årskurs 9 varierat mellan som högst 235 poäng läsåret 2009/2010 och som lägst 217 poäng läsåret 2012/2013 men har succesivt sjunkit de senaste tre åren.

Flickornas genomsnittliga meritvärde var enligt den senaste nationella statistiken 211 poäng (riket 227 poäng) och pojkarnas var 206 poäng (riket 204 poäng). Andelen elever som läsåret 2013/2014 var behöriga till yrkesprogram var 86 procent. Det saknas statistik för andelen elever som var behöriga till gymnasieskolans högskoleförberedande program.

Den genomsnittliga betygspoängen för enskilda ämnen i årskurs 9 var högre än genomsnittet i riket i ämnena engelska (16 poäng jämfört med rikets 14) och modersmål (18 poäng jämfört med rikets 16). I övriga ämnen var den genomsnittliga betygspoängen lägre än genomsnittet i riket.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen ser vid tillsynen av Vittra Södermalm en verksamhet där andelen elever som når kunskapskraven i samtliga ämnen i årskurs 9 endast uppgår till 66 procent. Detta är betydligt lägre än genomsnittet i riket och det samma gäller skolans meritvärde i årskurs 9. Därutöver visar skolans övriga kunskapsresultat på en nedåtgående trend. Det finns betyg i några ämnen i

årskurs 6 och delprovsresultat på de nationella ämnesproven i årskurs 3 som ligger långt under genomsnittet i riket. Utifrån detta bedömer Skolinspektionen att det finns utrymme att höja skolans kunskapsresultat.

Skolinspektionen bedömer, bland annat mot bakgrund av tidigare nämnda resultat, att ett av skolans största utvecklingsområden är att se till att alla elever får det särskilda stöd de behöver för att nå kunskapskraven.

Lärarna arbetar mycket med att ge eleverna extra anpassning av undervisningen men alla elever bedöms inte få det särskilda stöd som de är i behov av. Insatta åtgärder av särskilt stöd behöver utvärderas kontinuerligt så att alla elever verkligen får det särskilda stöd de är i behov av för att klara de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Tillsynen visar också att elevhälsan saknar specialpedagogisk kompetens och att arbetet inte i tillräcklig utsträckning är hälsofrämjande och förebyggande. Huvudmannen och rektorn måste organisera elevhälsan så att deras arbete stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål, utifrån elevernas behov både på individuell, grupp- och skolövergripande nivå.

Mot bakgrund av skolans resultat är det viktigt att följa upp, analysera och utvärdera undervisningen och stödjande insatser för att få ett tillräckligt och rättvisande underlag för bedömning av nuläge och utvecklingsbehov. Rektor behöver också ta ytterligare ansvar för att tillsammans med lärarna skapa studiero för alla elever på skolan och se till att kränkningar upphör och förebyggs. Här är elevhälsans funktioner särskilt viktiga i ett förebyggande och främjande arbete. Vidare behöver rutinerna för anmälan av kränkande behandling till rektor förtydligas.

Undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet men samarbetsformerna mellan skolan och fritidshemmet behöver utvecklas för att fritidshemmet ska kunna komplettera skolan i elevens utveckling.

När det gäller ämnena bild, idrott, musik och slöjd är det angeläget att tillräcklig mängd undervisning ges så att eleverna garanteras en undervisning i enlighet med läroplanens krav och ges förutsättningar att nå kunskapskraven.

Avslutningsvis måste skolan se till att ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose alla elevers behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Vittraskolorna AB att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast **den 6 maj 2015** redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Ge eleverna undervisning i ämnet slöjd i enlighet med de krav som ställs i läroplanen.
- Utveckla samarbetsformer mellan grundskolan och fritidshemmet.

Motivering

Undervisning i ämnet slöjd

För varje skolform och för fritidshemmet ska gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Enligt skollagen ska en kursplan gälla för varje ämne. Av skollagen framgår också att utbildningen ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler och att eleverna ska ha tillgång till utrustning och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshem finns kursplaner för grundskolans ämnen. Av kursplanen för ämnet slöjd framgår att eleverna genom undervisningen i ämnet sammanfattningsvis ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att formge och framställa föremål i olika material med hjälp av lämpliga redskap, verktyg och hantverkstekniker, välja och motivera tillvägagångssätt i slöjdarbetet utifrån syftet med arbetet och utifrån kvalitets- och miljöaspekter, analysera och värdera arbetsprocesser och resultat med hjälp av slöjdspecifika begrepp och tolka slöjdföremåls estetiska och kulturella uttryck.

Det centrala innehållet för årskurserna 4-6 omfattar enligt läroplanen bland annat slöjdens material, redskap och hantverkstekniker: Metall, textil och trä. Materialens egenskaper, deras användningsområden och kombinationsmöjligheter. Handverktyg, redskap och maskiner, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.

Det centrala innehållet för årskurserna 7-9 omfattar enligt läroplanen bland annat slöjdens material, redskap och hantverkstekniker: Metall, textil och trä, deras kombinationsmöjligheter med varandra och med andra material, till exempel nyproducerade och återanvända material. Handverktyg, redskap och maskiner, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt. Utvecklade former av hantverkstekniker, till exempel gjutning, vävning och svarvning.

Tillsynen visar att den utrustning och de lärverktyg som finns i skolan inte möjliggör en undervisning som är i enlighet med kraven i kursplanen i slöjd.

Vid Vittra Södermalm finns en kombinerad bild- och slöjdsal, som av Skolinspektionens observation bedöms som begränsad i relation till den kursplan som finns för ämnet slöjd, framförallt vad gäller de delar av kursplanen som är kopplade till trä- och metallslöjd. I intervju med elever i årskurs 3 framkommer att de inte har haft någon slöjd med inslag av trä- och metall, utan enbart slöjd med textilinslag. Vidare uppger elever i årskurs 6 att de har haft både textil- och träslöjd men ingen metallslöjd. Elever i årskurs 9 uppger i intervjun att de har haft lite trä- och metallinslag i slöjden, men att den metallslöjd som de har haft har bestått av så kallad luffarslöjd, där metalltrådar böjs och sammanlänkas till olika föremål. Vidare uppger de i intervjun att det inte finns någon utrustning för att kunna genomföra svarvning. Deras upplevelse är att de inte ges sådan undervisning i slöjd så att de har möjlighet klara kunskapskraven för betyget A. Rektorn uppger i intervju att läraren i slöjdämnet har signalerat en viss oro huruvida eleverna kan ges förutsättningar att klara kunskapskraven. På Skolinspektionens intervjufråga om undervisningen i slöjd omfattar samtliga delar av det centrala innehållet i alla årskurser uppger rektorn att han inte kan bekräfta det. Skolinspektionens bedömning är att skolan inte ger eleverna samtliga det centrala innehållet i ämnet slöjd och därmed inte möjliggör för eleverna att kunna nå betyget A.

Samarbete fritids och skola

För utbildningen i grundskolan och för fritidshemmet gäller en gemensam läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Enligt denna ska samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Den ska också utgöra underlag för diskussioner mellan skolans personal så att fritidshemmets verksamhet kan komplettera skolans.

Tillsynen visar att det finns brister i hur fritidshemsverksamheten kompletterar utbildningen i grundskolan och hur fritidshemmet medverkar till att eleverna uppnår läroplanens kunskapsmål.

I intervjuer med lärare och personal vid fritidshemmet framkommer att fritidshemmets samarbete med skolan varierar mellan årskurserna. I förskoleklassen fungerar samarbetet bra, där finns ett mer uttalat samarbete inom vilket personal på fritidshemmet och lärare diskuterar hur fritidshemmets arbete kan komplettera undervisningen i förskoleklassen. I årskurserna 1-6 är fritidshemmets personal resurs till läraren eller resurs till enskilda elever på lektionerna under skoltid. I intervjuer uppger dock lärare och personal vid fritidshemmet att de inte har de förutsättningar som krävs för att fritidshemmet ska kunna komplettera skolans verksamhet, där deras samsarbetsformer utgör grunden för det gemensamma arbetet. "Vi hinner inte prata, vi ser varandra, men vi hinner ju inte samarbeta och planera". Det efterfrågas framförallt tid för samplanering mellan skolans lärare och fritidshemmets personal för att arbeta med pedagogiska och inte bara sociala frågor.

Det framkommer även i intervjun med rektorn att fritidshemmets uppdrag att komplettera skolan behöver utvecklas. Rektorn bekräftar att fritidshemmet inte knyter an till skolan ännu, men att skolan och fritidshemmet ska samverka mer och att han har för avsikt att utveckla detta, något som huvudmannen även beskriver vid granskning av protokoll.

En anledning till att det inte fungerar tillfredsställande, uppger rektorn, är att personalen i fritidshemmets arbetslag är nytt. Mot bakgrund av vad som har framkommit vid intervjuer med såväl lärare och fritidshemspersonal som rektorn finner Skolinspektionen att det är visat att det finns brister i samsarbetsformerna mellan grundskolan och fritidshemmet.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete när det gäller undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 11 §, 2 kap. 35 § och 10 kap. 8 § skollagen, Lgr 11, 2, 5 Övergång och samverkan och 3, kursplaner, Kursplan slöjd

Trygghet och studiero

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vidta åtgärder för att säkerställa att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

- Genomföra åtgärder i skolan för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Säkerställa att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.

Motivering

Trygghet och studiero

Skollagen anger att utbildningen ska utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Tillsynen visar att det finns brister i skolans arbete med att skapa trygghet och studiero.

Eleverna berättar i intervjuer att studieron på vissa lektioner, i vissa klasser och i vissa ämnen är bristfällig. Eleverna uppger att de flesta lärarna säger till eleverna som stör men att ordningsstörandet endast upphör kortsiktigt eller inte alls. Eleverna berättar också att det finns lärare som inte säger till eller vidtar åtgärder tillräckligt snabbt eller tydligt. Eleverna uppger också att de får sitta och vänta tills klasskamraterna blir tysta. Vidare uppger eleverna att det finns speciellt en klass där det förekommer bristande studiero vilket leder till att mycket tid av lektionerna går åt att komma tillrätta med elevers ordningsstörande beteende.

I intervjuer med lärare framkommer att det vidtagits åtgärder för att komma tillrätta med den bristande studieron men att arbetsmiljön fortfarande inte är tillfredsställande, att det finns otrygga platser på skolan och att trygghet och studiero är ett prioriterat utvecklingsområde för året. Lärarna uppger, liksom eleverna, att studieron varierar. "I vissa fall är det kolugnt och i andra fall är det stökigt", berättar en lärare. En annan lärare uppger att det är studiero när de är två lärare "men ganska ofta är det bara jag. Då kan inte jag garantera studiero". Vidare berättar andra lärare att studieron brister på vissa lektioner och att alla elever inte känner sig trygga varje dag. Detta gäller exempelvis på skolans IUP-lektioner. IUP-lektioner är lektioner där eleverna arbetar individuellt med sådant som de tillsammans med läraren kommer överens om under utvecklingssamtalet och som de skrivit ned i elevens individuella utvecklingsplan. Under IUP-lektioner finns pedagoger med som stöd men stor del av arbetet bygger på eget ansvarstagande. Lärarna uppger i intervjun att anledningen till att det kan bli stökigt på dessa lektioner är att eleverna arbetar med olika ämnen och är utspridda i lokalerna. Vidare uppger lärarna att alla elever inte klarar av att sitta i den öppna miljön, att man numera har bestämda platser men att det ändå varierar om det är studiero eller inte. Lärarna bekräftar även elevernas beskrivning av att studieron även varierar mellan klasser och berättar att det är särskilt problematiskt i vissa klasser, när klasserna har vikarie och när

klasser som vanligtvis har flera pedagoger endast har en pedagog. Dessutom uppger lärarna att skolans lokaler, med många öppna ytor påverkar studieron i negativ bemärkelse. Vidare uppger lärare i intervju att avsaknad av struktur när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd leder till brister i studieron. Ett exempel på det, uppger en lärare under intervjun, kan vara att elever har "svårt att sitta still och prata lågt" och berättar också att det händer att elever "måste kasta en penna annars går de sönder".

Rektorn bekräftar elevernas och lärarnas bild av att studieron varierar, vilket han har uppmärksammat under sina lektionsobservationer. Rektorn berättar också att det har satts in åtgärder, t ex så kallade mobildagis som gett vissa positiva resultat, men att dessa inte har gett tillräckligt resultat. Rektorn uppger i intervjun att studieron har varit ett problem under en längre tid och att det kan hända att lärarna inte vet vilka disciplinära åtgärder de får vidta. Vidare berättar rektorn att när han började sin anställning på skolan vid höstterminens start hade skolan ett säkerhetsbolag till hjälp för att öka elevernas trygghet. Slutligen uppger rektorn att tryggheten och studieron nu har blivit mycket bättre men att det fortfarande är ett prioriterat utvecklingsområde.

Bilden från intervjuerna bekräftas i skolans egen enkät "Lilla Kvaliteten 2014" som rektorn skickat in till Skolinspektionen att resultaten för området "Studiemiljö" för samtliga fem påståenden har sjunkit från vårterminen 2014 till höstterminen 2014. Detta gäller såväl enkäten som besvarats av elever som av vårdnadshavare.

Kränkande behandling

I skollagen anges att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. I huvudmannens övergripande skyldighet att motverka kränkande behandling ingår att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Tillsynen visar att det finns brister i skolans arbete med att motverka kränkande behandling.

Det framkommer i alla intervjuer med såväl elever, lärare, personal vid fritidshemmet, representanter för elevhälsan och skolledning att det förekommer verbala kränkningar mellan elever. Eleverna berättar i intervjuer att vissa lärare reagerar när en elev utsätts för verbala kränkningar medan andra inte gör det. Eleverna berättar vidare att kränkande behandling ibland bagatelliseras av någon lärare. Ett vanligt sätt för att förhindra att kränkningar sker, säger eleverna i intervjuer, är att lärare och personal vid fritidshemmet "hotar" med att ringa hem eller gå till rektorn. Lärare och personal från fritidshemmet uppger att de har "nolltolerans" mot olika kränkningar, att de pratar mycket med eleverna

om hur man ska vara mot varandra och att de har satt in åtgärder genom att öka vuxennärvaron bland eleverna. De berättar också att det så kallade kamratrådet, som är en grupp för elevmedverkan i det förebyggande arbetet mot kränkande behandling, har haft en föreläsning om verbala kränkningar och att elevernas språkbruk är ett prioriterat utvecklingsområde. Lärare uppger i intervjuer att de har svårt att hantera kränkande behandling som sker utanför skolan i tid och rum, det vill säga på fritiden och i sociala medier.

I nästan samtliga intervjuer med såväl elever, skolledning och olika grupper av personal såsom lärare och fritidshemspersonal framkommer åsikten att det skulle behöva göras mer för att minska de verbala kränkningarna i skolan.

Anmälan av kränkande behandling

Enligt skollagen är lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling ska anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Tillsynen visar att det finns rutiner för att anmäla kränkningar till rektorn men att det brister i hur skolans rutiner följs av lärare och fritidspersonal. Enligt den rutin som finns i Vittra Södermalms "Plan mot diskriminering och annan kränkande behandling" för 2013/2014 framgår att "Om händelsen uppfattas som en kränkning ska huvuddragen dokumenteras som anmälan till rektor. Detta sker samma dag som kränkningen blivit känd för personalen. Rektor anmäler kränkningen vidare till verksamhetschefen samma dag."

Vid de intervjuer som Skolinspektionen har genomfört med lärare, personal från fritidshemmet och skolledningen framkommer dock att eventuella kränkningar inte alltid rapporteras till rektorn och att skolans rutiner inte alltid följs av skolans och fritidshemmets pedagoger. I intervju med lärare framkommer att en lärare inte lämnar anmälan till rektorn, utan till arbetslagledaren som i sin tur lämnar anmälan vidare till rektorn. En annan lärare uppger att ibland sker anmälan muntligen till rektorn på grund av tidsbrist och då görs den skriftliga anmälan först kommande dag.

I intervjuer med lärare och personal från fritidshemmet framkommer att de sammanlagt har anmält ett fyrtiotal ärenden om kränkande behandling till rektor sedan terminens början. Rektor uppger i intervjun att alla dessa inte har nått honom eftersom han endast har anmält ett tjugotal till huvudmannen och konstaterar att rutinerna måste förtydligas för personalen. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att, enligt skollagen är alla situationer där en elev an-

ser sig ha blivit kränkt att anse som ett fall av kränkande behandling. Avgörande är således inte hur situationen uppfattas av personal eller andra elever.

I intervju med personal från fritidshemmet framkommer att det inte finns enhetliga rutiner för anmälan av kränkande behandling. Sedan en och en halv månad, har en ny och egen rutin upprättats för fritidshemmets verksamhet som innebär att alla kränkningar skrivs i "en logg som vi skickar till vår arbetslagsledare, hon sammanställer händelser och hon gör en formell anmälan till rektorn där det behövs". I intervjun med arbetslagledaren för fritidshemmet framkommer emellertid att hon lämnar fall av kränkningar vidare till biträdande rektorn, och inte till rektorn.

Enligt Skolinspektionens sammanfattande bedömning saknas det i skolan ett gemensamt förhållningssätt när det gäller att se till att eleverna har en skolmiljö som präglas av studiero samt gällande arbetet med att motverka kränkande behandling. Detta visar sig bland annat i skolans personals varierande efterlevnad av de gemensamma rutiner och styrdokument som finns, samt att rektorn inte förvisar sig om att de rutiner som finns följs.

Skolinspektionen konstaterar att det finns brister i skolornas arbete när det gäller trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

6 kap. 6, 7 och 10 §§ skollagen, Lgr 11,1 Skolans värdegrund och uppdrag

Särskilt stöd

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Ge eleverna det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver.
- När en elev ska ges särskilt stöd ska rektorn besluta om åtgärdsprogram, enskild undervisning och anpassad studiegång i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

Särskilt stöd

Av skollagen framgår att om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra an-

passningar ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Tillsynen visar att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Alla elever på Vittra Södermalm får inte det särskilda stöd som de behöver för att nå kunskapskraven.

Lärare uppger i intervjuer att det saknas en specialpedagog eller speciallärare i skolan som kan handleda lärarna och hjälpa elever individuellt eller i mindre grupp trots att det finns många elever med behov av särskilt stöd på skolan. Vidare uppger några av lärarna att de resurspedagoger som anställts för elever i behov av särskilt stöd inte har fått någon handledning hur de ska stödja de elever som de särskilt anställts för att arbeta med. Lärare och personalen i elevhälsan uppger i intervjuer att den stora personalomsättningen bland lärare och rektorer har fått konsekvenser för strukturer och organisationen av det särskilda stödet, vilket leder till att vissa elevers stödbehov inte kommer till elevhälsans kännedom, och att det brister i ansvarsfördelning och utvärdering. Lärarna och elevhälsan uppger också att tiden inte heller räcker till för lärarna att utforma adekvata åtgärdsprogram, delta i möten och handledning med psykolog eller planera och strukturera det särskilda stödet som eleverna behöver för att klara kunskapskraven. Flera intervjuade lärare upplever en frustration över att de inte ges förutsättningar att klara av arbetet med särskilt stöd inom arbetstiden. "Alla elever mår inte bra och då krävs det tid för de eleverna" berättar en lärare. En annan lärare berättar att de ger elever extra anpassningar och särskilt stöd så fort de har tid över och uppger: "Vi har delat upp oss på de eleverna vi har som behöver stöd. En lärare kör lite extra matte och jag kör lite lästräningar".

Att det finns elever i skolan som är i behov av särskilt stöd, men som inte får det tillgodosett, bekräftas såväl av lärarna, elevhälsan som av rektorn i intervjuer.

Mot bakgrund av att flera elevresultat i skolan ligger under genomsnittet i riket vill Skolinspektionen understryka vikten av att skolan förbättrar arbetet med särskilt stöd så att alla elever ges förutsättningar att nå kunskapskraven.

Åtgärdsprogram, enskild undervisning och anpassad studiegång

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärder av omfattande eller ingripande karaktär ska enligt Skolverkets allmänna råd om extra anpassningar och särskilt stöd utarbetas i ett åtgärdsprogram (SKOLFS 2014:40). Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Om det finns särskilda skäl, får ett beslut för eleven innebära att särskilt stöd ges enskilt eller i annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den eleven normalt tillhör. Om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång) även göras. Det är rektorn som ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårt att nå målen för utbildningen.

Av Skolinspektionens tillsyn framkommer att Vittra Södermalm inte utarbetar åtgärdsprogram för alla elever som är i behov av och får särskilt stöd. Detta bekräftas i intervjun med rektorn. Inte heller fattar rektorn beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Vid en genomgång av betygskatalogen framkommer att flera elever har betyget F men när Skolinspektionen efterfrågar dessa elevers åtgärdsprogram framkommer att flera av dessa elever inte har ett sådant. Rektorn och biträdande rektorn uppger under intervjun att de varken har fattat beslut om att inte upprätta eller upprätta åtgärdsprogram för merparten av dessa elever trots att exempelvis en av dessa elever har betyget F i alla ämnen och en annan elev har omfattande frånvaro och betyget F i tre ämnen. Åtgärderna, i form av anpassningar, har dokumenterats i elevernas individuella utvecklingsplaner eller i mötesprotokoll trots att åtgärderna är av ingripande karaktär, som exempelvis att byta undervisningsgrupp eller ha anpassad studiegång där ämnen tas bort och eleven borde ges särskilt stöd. Detta framgår av några av de elevers dokumentation som Skolinspektionen vid tillfället för tillsynen fick ta del av. Rektorn medger dock att elever som har F i betyg borde ha åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal åtgärdsprogram där några av dem också innebär beslut om enskild undervisning och anpassad studiegång, som utarbetats under vårterminen och höstterminen 2014. Det är i vissa av dessa svårt att se att åtgärderna är kopplade till läroplanens kunskapskrav och elevens behov. Av flera åtgärdsprogram framgår inte heller i vilken omfattning och under vilken tidsperiod åtgärderna eller anpassningen ska genomföras. Skolinspektionen har tagit del av ett beslut om anpassad studiegång från vår-

terminen 2014 som fattats för en elev utan att föregås av ett åtgärdsprogram där det framgår att anpassad studiegång är den bäst lämpade åtgärden för komma tillrätta med elevens svårigheter. Av beslutet framgår inte heller vilka ämnen eleverna inte får undervisning i eller under hur lång tid anpassningen ska genomföras. Av åtgärdsprogrammet framgår inte elevens behov vad gäller ämnen, omfattning och tidsperiod. Rektorn uppger i intervjun att anledningen till att det inte framgår när åtgärdsprogrammen ska utvärderas beror på att vissa elevers åtgärdsprogram följs upp "informellt" genom veckovis dialog mellan lärare och berörd elev.

Skolinspektionen vill framhålla att Vittra Södermalm behöver dokumentera, om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, i ett åtgärdsprogram där det ska framgå elevens behov och hur dessa behov ska tillgodoses då skollagen ställer tydliga krav på utarbetande av åtgärdsprogram. Det är också möjligt för elevens vårdnadshavare att överklaga innehållet i ett åtgärdsprogram likväl som ett beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram. Skolinspektionen vill också påpeka att ett åtgärdsprogram är ett pedagogiskt instrument för planering och utvärdering av stödåtgärder varför det är viktigt att bedömningen av elevens behov och åtgärderna kopplade till behoven är tydliga och ska leda till att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Vidare kan ett otydligt beslut om anpassad studiegång leda till att det kan vara svårt för eleven och dess vårdnadshavare att förstå vilken undervisning eleven fått och vad som tagits bort, eftersom det kan leda till att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9, 11-12 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Lärarna ska utvärdera elevernas kunskapsutveckling utifrån läroplanens och kursplanernas krav.

- Rektorn ska se till att betyg beslutas av den lärare som ansvarar för undervisningen vid den tidpunkt då betyg sätts och att betyg utfärdas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

För utbildningen i grundskolan och fritidshemmet gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen och som anger dels utbildningens värdegrund och uppdrag, dels mål och riktlinjer för hur utbildningen ska bedrivas. Läroplanen innehåller även kursplaner som beskriver respektive ämnes syfte och centrala innehåll. Enligt läroplanen ska lärare utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Enligt skollagen ska betyg sättas i grundskolans ämnen. Rektorn har i skollagen ett utpekat ansvar för att betyg sätts i enlighet med de föreskrifter som gäller för betygssättning. Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygs katalog. Enligt Skolverkets föreskrifter om betygs katalog ska skolenheten ha rutiner för att säkerställa att samtliga beslut om betyg i betygs katalogen har fattats av den eller de som ska besluta om betyg. Ett terminsbetyg sätts endast i de ämnen eleven fått undervisning i under den aktuella terminen. I de fall det finns ett betyg från en tidigare termin, men eleven inte fått undervisning i ämnet under innevarande termin, sätts inget nytt betyg men en uppgift om det senast satta betyget anges i terminsbetyget.

Av tillsynen framgår att Vittra Södermalm brister i sitt arbete med att se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Utvärdering utifrån kursplanernas krav i svenska som andraspråk

Av betygs katalogen framgår att inga elever i årskurserna 6-8 har fått betyg i svenska som andraspråk, trots att det under intervjuer med lärare och rektorn framkommer att det har fattats beslut om att elever ska läsa svenska som andraspråk och att elever har undervisats i ämnet. Däremot har några enstaka elever betyg i svenska som andraspråk i årskurs 9. I intervjun med rektorn framkommer att detta inte är känt för honom, men att han avser att ta reda på vad detta beror på. I huvudmannens granskning av Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket har dock inte getts någon förklaring.

Skolinspektionens bedömning är att alla elever inte blir bedömda i förhållande till den kursplan som de läser efter.

Terminsbetyg

Enligt de två terminsbetygen från vårterminen 2014 och höstterminen 2013 som Vittra Södermalm har skickat in till Skolinspektionen saknas uppgift om det senast satta betyget. Intervjuade lärare och rektorn uppger att eleverna på Vittra Södermalm har undervisning i bild och slöjd varannan termin. Det framgår av nationell statistik från läsåret 2012/2013 samt av den inskickade betygs-

översikten för årskurs 6 från vårterminen 2014 att inga elever har betyg i ämnet bild i årskurs 6. Av det ena terminsbetyget, för en elev i årskurs 7, framgår att eleven inte har något betyg i ämnet bild varken från höstterminen eller från vårterminen och betyg i ämnet slöjd endast från vårterminen. Av det andra betyget, för en elev i årskurs 8, framgår att eleven inte har något betyg i ämnet slöjd från någon av terminerna och betyg i ämnet bild endast från vårterminen 2014. Skolinspektionen vill påpeka att om en elev haft undervisning i ett ämne i exempelvis årskurs 6 men inte i årskurs 7 får eleven inget betyg vare sig höstterminen eller vårterminen i årskurs 7 men en uppgift om det senast satta betyget ska anges i terminsbetyget.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans betygssättning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 14 och 16 §§, 10 kap. 15-16 §§ skollagen, 6 kap. 12§ skolförordningen, 10 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog (SKOLFS 2014:50)

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på enhetsnivå som består i uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på detta arbete ska vara de nationella målen för utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet ledas och samordnas av rektorn. I läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare för skolan och som chef över lärarna och övrig personal ska se till att verksamheten som helhet är inriktad mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls. Det är rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att

identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Om det vid uppföljning av verksamheten kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen, enligt skollagen, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det förutsätter att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) ska rektorn tillsammans med personalen och utifrån uppföljningen analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen. Dessutom bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på skolenhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Det finns brister i Vittra Södermalms systematiska kvalitetsarbete. Det framkommer av dokumentstudier och i intervjuer att det finns tydliga rutiner från huvudmannen när det gäller kvalitetsarbetet. Skolan följer upp kunskapsresultaten i kvalitetsredovisningen och huvudmannen genomför enkäter som avser följa upp värdegrundsarbetet. Skolan genomför också betygskonferenser. Rektorn uppger dock i intervjun att han inte följde upp betygen från vårterminen 2014 då han har varit tvungen att "prioritera andra saker" och säger att han inte kan säkerställa att betyg sätts enligt författningarnas krav. Ett annat exempel gäller elevernas undervisningstid. Det framkommer av tillsynen att rektorn saknar en helhetsbild som garanterar att den till Skolinspektionen inskickade timplanen följs. Till exempel framkommer i intervjuer med elever i årskurs 9 och av den till Skolinspektionen inskickade "betygsöversikten" att eleverna inte har haft undervisning i musik sedan höstterminen 2013.

Det framkommer också i intervjuer såväl med lärare som med elevhälsan och rektorn att skolans systematiska kvalitetsarbete i första hand har fokus på enskilda elevers sociala utveckling och kunskapsresultat på individnivå och inte i tillräckligt hög grad på grupp- och skolenivå.

Enligt lärarna och rektorn analyseras elevernas resultat kontinuerligt i arbetslagen. Det framkommer i samtliga intervjuer att det varierar huruvida analyser och åtgärder av elevernas kunskapsresultat genomförs i arbetslagen. Någon analys på skolövergripande nivå utifrån identifierade brister görs inte alls. Ett resultat som till exempel inte har uppmärksamats och analyserats i skolan är att eleverna i årskurs 6 har låga kunskapsresultat i idrott och hälsa, trots att den genomsnittliga betygspoängen 2013/2014 var som lägst i ämnena idrott och hälsa. Ett annat resultat som inte har uppmärksamats i tillräcklig utsträckning är ämnet musik där den genomsnittliga betygspoängen läsåret 2013/2014

för årskurs 6 var 12,5 (jämfört med 13,7 i riket) och årskurs 9 var 13,4 (rikt 14,2), särskilt mot bakgrund av att elever i årskurs 9 uppger i intervjun att de inte har haft undervisning i ämnet på ett år. Vidare framgår av intervjuer med rektorn och elevhälsan, att trots elevernas låga resultat och trots att det ingår i rektorns ansvar att följa upp och utvärdera skolans stödinsatser har elevhälsans arbete eller arbetet med extra anpassningar eller särskilt stöd inte följts upp. Som en konsekvens av brister i uppföljningen är det oklart hur skolan kan identifiera rätt åtgärder i sitt utvecklingsarbete eller om andra åtgärder skulle behöva vidtas för att eleverna ska nå högre resultat.

Både lärare och elevhälsan uppger i intervjuer att skolan behöver bli bättre på att analysera och göra tydliga och konkreta åtgärder med ansvarsfördelning utifrån den uppföljning som görs, samt utvärdera åtgärderna. Rektorn bekräftar att det systematiska kvalitetsarbetet är ett utvecklingsområde.

Bristen på analys och utvecklingsåtgärder av uppnådda kunskapsresultat och skolmiljön innebär, enligt Skolinspektionen, att rektor saknar ett viktigt underlag för att kunna identifiera eventuella brister i verksamheten för att kunna genomföra åtgärder i syfte att utveckla utbildningen, exempelvis brister i undervisningens kvalitet eller hur bedömning och betygssättning går till i skolan.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap 4-5 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Ge eleverna i grundskolan tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.
- Organisera och använda elevhälsan så att den ges förutsättningar att uppfylla skollagens krav att arbeta förebyggande och hälsofrämjande och att stödja elevernas utveckling mot målen.

- Ge eleverna tillgång till specialpedagogisk kompetens.

Motivering

Vägledning inför utbildning och yrkesval

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Av läroplanen för grundskolan framgår att skolans mål ska vara att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Av läroplanen framgår också att alla som arbetar i skolan bidrar till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Av Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning (SKOLFS 2013:180) framgår att rektorn har ansvaret för hur arbetet med studie- och yrkesvägledning organiseras och att rektorn bör tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledning är fördelat mellan studie- och yrkesvägledaren, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem.

Av tillsynen framgår att det inte finns någon skolövergripande strategi för hur eleverna ska ges studie- och yrkesvägledning i grundskolan. Enligt skolledningen har studie- och yrkesvägledarens insatser enbart riktats mot årskurs 9. Skolledningen bekräftar också att arbetet med studie- och yrkesvägledning är ett utvecklingsområde i skolan. Huvudmannen uppger i granskningen av Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket att det finns en plan för arbetet med studie- och yrkesvägledning. I intervjun med lärarna framkommer dock att de inte har uppfattat att de har fått uppdraget att fullgöra uppgiften att vägleda och informera eleverna inför fortsatta studie- och yrkesval men att de har haft sådan inriktning i ett av skolans "projekt", det vill säga tematisk undervisning där flera ämnen samverkar. Under ett av skolans projekt har eleverna bland annat gått på en yrkesmessa. Vidare framkommer att de så kallade ansvarspedagogerna arbetar med motivationsarbete för kommande studieval men att det inte har tydliggjorts att alla ansvarspedagoger har det uppdraget. Lärarna uppger även i intervjun att de inte känner till någon plan för studie- och yrkesvägledarens kommande arbete.

Mot bakgrund av att det inte finns någon skolövergripande strategi för hur elever i samtliga årskurser ska ges studie- och yrkesvägledning samt då insatser huvudsakligen har riktats mot elever i årskurs 9 finner Skolinspektionen att

det finns brister i elevernas tillgång till vägledning inför utbildning och yrkesval.

Elevhälsans omfattning och arbete.

Skollagen anger att det ska finnas elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Tillsynen visar att det finns brister i elevhälsans omfattning och arbete. Av utredningen framgår att eleverna har tillgång till kurator, psykolog och skolsköterska. Vidare finns tillgång till skolläkare vid behov. Någon specialpedagog eller speciallärare finns vid tiden för Skolinspektionens besök inte och har saknats på skolan under en längre tid. Lärare uppger i intervju att under vårterminen 2013 fanns endast en specialpedagog till och med sportlovet, därefter köptes specialpedagogisk kompetens in för enstaka prioriterade elever under resten av läsåret. En specialpedagog anställdes först till höstterminen 2014 som sedan arbetade på skolan mellan augusti och november.

Under intervjun med rektorn, lärarna och elevhälsan uppges att avsaknaden av specialpedagogisk kompetens innebär att arbetet med att utreda eller kartlägga och arbeta med elever som har svårigheter att nå målen är bristfälligt. Det framkommer i intervjuer med såväl lärare som elevhälsa att elevernas behov av specialpedagogiska insatser inte kan tillgodoses och att lärarna själva utför specialpedagogiska insatser, eftersom det saknas specialpedagog.

Utredningen visar också att elevhälsan i Vittra Södermalm i övrigt inte är organiserad så att den i tillräcklig utsträckning arbetar förebyggande och hälsofrämjande eller för att stödja eleverna i deras utveckling mot målen. Detta framkommer i intervjuer med rektor, elevhälsa och lärare. Intervjuade lärare uppger att det finns tillgång till handledning av psykolog, genom att extra timmar beställs av rektorn, men att det inte fullt ut har fungerat, bland annat för att tiderna för handledning har legat när lärarna har varit upptagna med andra möten.

Varken lärarna eller elevhälsan upplever att det finns tid för elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete i tillräcklig utsträckning. Som exempel kan nämnas att det inte genomförts några förebyggande insatser gällande exempelvis elevers rökning och självskadebeteende, något som elevhälsan har uppmärksammat. Skälet till avsaknaden av insatser uppges vara att elevhälsan inte har tid. Personalen i elevhälsan uppger vidare att deras arbete i princip är uteslutande åtgärdande insatser på individnivå, och väldigt lite på grupp- eller organisationsnivå, något som bekräftas av rektorn. När det gäller det förebyggande värdegrundsarbetet uppger lärarna att elevhälsan inte har varit delaktig utan att det är pedagogerna själva som driver det arbetet. Det framkommer under intervjun med elevhälsans personal att de exempelvis inte varken deltar i planeringen eller i genomförandet av det så kallade "träningslägret" som genomförs vid varje terminsstart och vars syfte är just värdegrunds- och hälsofrämjande arbete.

Vidare uppger elevhälsans personal att det saknas en fungerande struktur och rutin för deras arbete. "Saker händer lite väl snabbt, det är inte alltid man har den pedagogiska kartläggningen innan man sätter in en åtgärd". Vidare uppger elevhälsans personal att de är dåliga på att följa upp elevernas stödåtgärder och konstaterar sammanfattningsvis att de har för lite tid till det stora antal elever som är i behov av särskilt stöd.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i skolans tillgång till personal med kompetens för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Tillsynen visar också att det finns brister i tillgången till elevhälsa liksom i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete samt i arbetet med att stödja eleverna i deras utveckling mot målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 och 29 §§ skollagen, Lgr 11, 2 och 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Vittraskolorna AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Den garanterade undervisningstiden ska ges till eleverna på skolenheten.

- Ge eleverna tillgång till utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.
- Använda skolbiblioteket i skolans pedagogiska verksamhet med upp-
gift att stödja elevernas lärande.

Motivering

Undervisningstiden

Enligt skollagen ska undervisningen i grundskolan omfatta följande ämnen: bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk, teknik, språkval och för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål. Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar. I bilaga 1 till skollagen (timplanen) finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden. I skolförordningen anges att huvudmannen, efter förslag av rektorn, beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden. Det är huvudmannen och rektor som ansvarar för att varje elev får undervisning i alla ämnen, i enlighet med grundskolans timplan och läroplanens kunskapskrav.

Skolinspektionen har tagit del av skolans timplan och tillsynen visar att Vittras timplan stämmer överens med den nationella timplanen, men att det finns brister i hur Vittra Södermalms timplan stämmer överens med den faktiska undervisningen.

Av Vittra Södermalms timplan framgår att eleverna har totalt 500 timmar idrott och hälsa per år, vilket är i enlighet med skollagen. I intervjuer med elever och lärare framkommer dock att den schemalagda undervisningen i idrott och hälsa endast är 45 minuter per vecka för årskurs 1-3 och 60 minuter per vecka för övriga årskurser. Det innebär att endast 297 av de totala 500 timmarna är utlagd som lektionstid. För att eleverna ska ges den undervisningstid som är i enlighet med skollagen uppges i intervjuer med lärare och skolläda att eleverna ska ha 4-6 idrottsdagar per år och att ämnet idrott och hälsa ingår i det som kallas för "projekt" (ämnesövergripande undervisning där flera ämnen samverkar). Intervjuade elever i årskurs 9 uppges dock att idrottsdagarna inte alltid blir av. Intervjuade elever och lärare upplever vidare att tiden för idrott är för liten. Dessutom uppges elever i årskurs 3 under intervjun att en stor del av den lektionen, ungefär 25 procent, går åt till omklädning och duschning före och efter lektionen. En anledning till att eleverna inte har mer idrott, uppges idrottsläraren, är att idrottshallen begränsar antalet lektioner, men berättar också att hon har önskat fler idrottslektioner i samtal med skolläda. Det

framkommer också under intervjun att det är svårt för idrottsläraren att bedöma eleverna under idrottsdagarna. "Då har jag 130 elever " säger läraren. Vidare uppger hon att hon inte anser sig kunna ge de äldre eleverna förutsättningar att nå kunskapskraven under den tid som eleverna får i idrott.

Det framgår också av timplanen att eleverna i Vittra Södermalm har totalt 230 timmar musik per år, vilket är i enlighet med skollagen. Eleverna berättar dock under rundvandringen och vid intervjun med elever i årskurs 9 att de inte har haft tillräckligt av ämnet musik eftersom det inte funnits någon musiklektör. En elev i årskurs 9 uppger under intervjun att: "Musik har vi inte haft på ett år" och berättar att de senast hade musik under höstterminen i årskurs 8. Av elev-, lärar- och rektorsintervju framkommer att det skett ett stort antal lärar- och rektorsbyten, vilket resulterat i att undervisningen i vissa ämnen har saknat kontinuitet samt att ingen tagit det långsiktiga, övergripande ansvaret för planering och uppföljning av undervisningen i ämnet musik.

I intervjun med rektorn framkommer att eleverna har berättat för honom att det har brustit i undervisningstiden för musik, att skolan har för avsikt att kompensera vad gäller tiden och att den som har delegerat ansvar för schemaläggning ska se över ämnet musik och uppger vidare att "någon kommer att utöka sin tjänst för att möta det behovet". I huvudmannens granskning av Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket uppges: "Vid kontroll av timplanen konstaterades att eleverna fått för få timmar i musik. Detta kompenseras genom utökat antal undervisningstimmar i musik under vårterminen 2015".

Skolinspektionen har också tagit del av scheman från skolan. Av dessa framgår att alla elever i alla årskurser har en halvtimmes "samling" varje dag. Vidare framgår att de yngre eleverna i årskurserna 1-3 har en och en halv timmes pass per vecka som kallas för "Vittraboken". Av schemat framgår även att elever i årskurs 4-6 har 175 minuter och att elever i årskurs 7-9 har 170 minuter som heter "IUP" per vecka. Av intervjun med rektorn framkommer att arbetspassen "samling, Vittraboken och IUP" är en kombination av undervisning i läroplanens ämnen men det är oklart från vilka ämnen och i vilken omfattning. Rektorn kan därmed inte säkerställa att eleverna får sin garanterade undervisningstid.

Utredningen visar att det är otydligt hur mycket och när eleverna har och har haft undervisning i flera ämnen. Den till Skolinspektionen inskickade timplanen följs inte i alla avseenden och rektorn kan inte redogöra för att undervisningstiden stämmer. Detta kan få till följd att eleverna inte ges förutsättningar att utvecklas i enlighet mot målen i skolans alla ämnen. Mot bakgrund av skolans sjunkande resultat är det av största vikt att rektorn säkerställer att eleverna får sin garanterade undervisningstid i alla ämnen.

Sammanfattningsvis framgår det av utredningen att Vittra Södermalm har en timplan som överensstämmer med den nationella men att den inte följs vilket leder till att elevens totala undervisningstid inte kan säkerställas, vilket är en brist. Trots att huvudmannen har uppgett att missad undervisningstid kommer att kompenseras för under vårterminen 2015 finner Skolinspektionen skäl att förelägga huvudmannen och avser att följa upp undervisningstiden på skolan.

Datorer

Skollagen anger att de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska nås ska finnas. Skollagen anger vidare att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel datorer och andra hjälpmedel. Läroplanen anger också att skolan är ansvarig för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Tillsynen visar att eleverna i Vittra Södermalm inte har tillgång till sådan utrustning som behövs för att utbildningen syfte kan uppfyllas.

Utredningen visar att Vittra Södermalms undervisning förutsätter och till stor del bygger på användandet av datorer. Eleverna berättar att en dator är en viktig förutsättning för att de ska klara utbildningen eftersom de i vissa ämnen inte får lämna in handskrivna uppgifter. Lärarna berättar i intervjun, att den begränsade tillgången till datorer påverkar undervisningen negativt eftersom uppgifter ges och samlas in via den digitala lärplattformen som skolan använder. Där informerar även lärarna eleverna om deras kunskapsutveckling och betyg.

I intervju berättar lärare att de har rekommenderat föräldrar att skaffa egen dator som svar på frågan om det skulle vara en pedagogisk fördel för deras barn att äga en egen dator och konstaterar att elever med egen dator har större fördelar än dem som inte har egen dator både i undervisnings- och bedömningsituationen. Detta bekräftas även av elevhälsan som liksom lärarna berättar vidare att det inte finns kunskap på skolan om hur specialpedagogiska datorprogram ska installeras eller användas varför det har efterfrågats både fler datorer och it-support. Det framkommer dock vid tillsynen att det finns ett begränsat antal datorer att tillgå och av intervjuer med elever framkommer att skolans datorer är för få för att räcka till alla. Dessutom uppger eleverna att de datorer som finns är så långsamma och det kan ta upp till en halvtimme att starta dem och det finns alltid någon dator som inte fungerar. Rektorn uppger i intervjun att bristen både på datorer och IT-support är ett känt problem både för honom och för huvudmannen.

Skolbibliotek

Enligt skollagen ska elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna.

I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper, bland annat får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel.

Tillsynen visar att huvudmannen inte följer bestämmelserna i skollagen kring skolbibliotek. I skolan finns ett bibliotek med skönlitteratur och facklitteratur. I intervjuer med såväl elever som lärare och rektorn framkommer att biblioteket, vid besökstillfället, är nyöppnat och för närvarande inte används i undervisningen och att det än så länge främst fungerar för utlåning av datorer och som rastverksamhet. Det framkommer också i samtliga intervjuer att biblioteket håller på att utvecklas, genom att det har anställts en pedagog som har till uppdrag att ansvara för biblioteket, det har startats ett bokråd och det har köpts in böcker.

Eleverna i årskurs 6 uppger i intervjuer att de inte får tid att gå till biblioteket under lektionstid och upplever att de senast var i biblioteket i årskurs 3. Elever i årskurs 9 berättar att de inte använder skolans bibliotek annat än som ett arbetsrum. På frågan hur skolbiblioteket användas svarar en elev: "det är mest för att gå dit och låtsas att ha något att göra".

Rektorn uppger att det finns en plan för att biblioteket ska utnyttjas av pedagogerna i undervisningen. I intervjuer med lärarna framkommer det däremot att det råder delade meningar om detta. Några lärares uppfattning är att de inte har pratat om hur biblioteket ska användas, medan andra uppfattar att biblioteket ska vara en del av det som på Vittraskolorna kallas "projekt", det vill säga tematisk undervisning där flera ämnen samverkar.

Skolinspektionens bedömning är att skolbiblioteket som finns tillgängligt på skolan, vid tiden för tillsynen, ännu inte är en del i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete när det gäller omfattning och resurstillgång. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Vittraskolorna AB föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 35-36 §§, 10 kap. 4-5 §§ skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Pia Dannqvist
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.